

Злочинність як наслідок дисбалансу функцій соціального управління: український досвід 1991-2016 рр.

Є. В. Іванов

Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, Україна

УДК 130.1:316.012

doi: 10.15421/1717104

Статтю присвячено соціально-філософському аналізу злочинності в Україні за часів Незалежності. Досліджено причини та наслідки злочинності в якості системного явища, що обумовлено процесом відтворення негативних соціальних практик. Виявлено, що дане явище активізувалося внаслідок виникнення дисбалансу функцій соціального управління і має економічне підґрунтя. Охарактеризовано закономірності виникнення корупції та злочинності в українському суспільстві. Виявлено, що наростання криміналу викликає суспільну кризу, яка формується під впливом складного поєднання внутрішніх та зовнішніх взаємодій соціальних акторів і характеризується відчуттям дискомфорту у індивідів, включених в різноманітні суспільні підсистеми. Визначено, що дану кризу відрефлексовано державними органами, розпізнано на етапі її підйому, що відображено в офіційних документах та законодавстві. З точки зору соціальної філософії подано рекомендації щодо подолання криміналу. Обґрунтовано висновок, що, знайшовши «золоту середину» між культурними та соціально-економічними аспектами розвитку країни, можна буде застосувати «м'який» вплив на основні соціальні атрактори, за допомогою яких вдасться скорегувати вектор його розвитку та подолати поширення корупції та процес деструктивного відтворення в суспільстві.

Ключові слова: деструктивне відтворення; подолання кримінальних соціальних практик

Crime as a consequence of the disorder of social governance functions: Ukrainian experience in 1991-2016

Y. V. Ivanov

Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, Ukraine

The relevance of the socio-philosophical analysis of the criminality in Ukraine comes logically from the necessity to overcome the consequences of this negative phenomenon. The goal of this paper is to study the crime as a consequence of the disorder of social governance's functions in Ukraine in the period of 1991-2016. Methods of analysis, modeling, and systems approach have been applied. The focus of this article is on the economic approach to the understanding of criminal behavior and the design of effective policies for dealing with the problem of criminal activity. Literature review allowed analyzing several theoretical orientations on crime, relationships between crime occurrence and population. Criminality can manifest itself as a kind of widespread, destructive, social practice of people. It can be done in individual or collective subject activity. In the mechanism of the institutionalization, crime interacts with the personal and social factors that determine a certain social activity of the person. As a result, a certain type of behavior is reproduced, the nature and direction of which is connected with a specific socio-cultural environment. It is formed on the basis of values, standards of conduct and traditions, which characterize this society, as well as personality traits in Ukraine in the 90's of the twentieth century. Two types of criminal practice grew rapidly: latent one and the criminal activity, recorded by law enforcement agencies. Criminal practices, according to their prevalence and influence on society and the individual, began to compete with other social practices: labor, sports, education, and recreation. Moreover, the plundering of the nation's wealth of the country, created by the activity of several generations during the criminal privatization, has led to the destruction of the economy's ability to provide the population with the most essential products of national consumption. The great criminal revolution in the post-Soviet area turned into a criminal offense. However, this analysis has shown that the fight against criminality in the modern period of Ukraine's development has become a chronic problem, which can only be solved by the improvement of the social governance's system, first by balancing its functions. Due to the absence of common goals in a large society, inevitably there are threats from the destructive self-organization of the population. The results of the research show that there are a number of effective tools to overcome criminal social practices, such as: the creation of a new model of society, activation of mechanisms for creation the unity of society, promotion of self-organization processes.

Keywords: destructive reproduction; overcoming of criminal social practices

Цитування даної статті: Іванов Є. В. Злочинність як наслідок дисбалансу функцій соціального управління: український досвід 1991-2016 рр. / Є. В. Іванов // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2017. – Т. 20. – № 7(147). – С. 124-129. doi: 10.15421/1717104

Citation of this article: Ivanov, Y. V., 2017. Zlochynnist' yak naslidok dysbalansu funktsiy sotsial'noho upravlinnya: ukrayins'kyi dosvid 1991-2016 rr. [Crime as a consequence of the disorder of social governance functions: Ukrainian experience in 1991-2016]. Scientific and theoretical almanac «Grani» 20; 7(147), 124-129. doi: 10.15421/1717104 (in Ukrainian).

Received: 17.06.2017

Accepted: 15.07.2017

Преступность как следствие дисбаланса функций социального управления: украинский опыт 1991-2016 гг.

Е. В. Иванов

Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, Украина

Статья посвящена социально-философскому анализу преступности в Украине в период Независимости. Исследованы причины и последствия преступности в качестве системного явления, которое обусловлено процессом воспроизводства негативных социальных практик. Выявлено, что данное явление активизировалось в результате возникновения дисбаланса функций социального управления и имеет экономическую подоплеку. Охарактеризованы закономерности возникновения коррупции и преступности в украинском обществе. Выявлено, что нарастание криминала вызывает общественный кризис, который формируется под влиянием сложного сочетания внутренних и внешних взаимодействий социальных акторов и характеризуется ощущением дискомфорта у индивидов, включенных в различные общественные подсистемы. Определено, что данный кризис оторефлексируется государственными органами, распознан на этапе его подъема, что отражено в официальных документах и законодательстве. С точки зрения социальной философии даны рекомендации по преодолению криминала. Обоснован вывод, что найдя «золотую середину» между культурными и социально-экономическими аспектами развития страны можно будет применить «мягкое» влияние на основные социальные аттракторы, с помощью которых удастся скорректировать вектор ее развития и преодолеть распространение коррупции и процесс деструктивного воспроизводства в обществе.

Ключевые слова: деструктивное воспроизводство; преодоление преступных социальных практик

Постановка проблеми. На початку XXI ст. соціальні проблеми, в тій чи іншій мірі пов'язані з управлінням, значно загострилися. Практично в усіх сферах суспільного життя, в більшості країн світу ми спостерігаємо ескалацію класових та політичних конфліктів, конфронтацію різних соціальних груп і невдоволення тими, хто повинен вирішувати соціальні протиріччя, керувати суспільством – народними представниками, державними діячами, політиками. В 2013-2014 рр. Україна постала перед серйозними історичними викликами і з огляду на це соціальна філософія не може залишатись осторонь від державотворчих змагань українського народу. На нашу думку, в ході цих подій найбільшим оптимістам щодо української державності стало зрозуміло, що механізм державних органів, який було вибудовано за роки Незалежності, не може більше підтримувати рівновагу в суспільстві, генерує нові проблеми і не дозволяє вирішувати старі. Історія вчить нас, що успіху в укріпленні соціально-політичних структур усіх рівнів та національного суверенітету досягають ті країни, керівництво яких має чітку і продуману стратегію соціального управління. Однією з найгостріших проблем сучасності виступає злочинність, яка в якості відхилення у нормальній поведінці особистості з давніх часів цікавила філософів, учених, пересічних громадян і творчих людей. Однак в якості дисбалансу функцій соціального управління злочинність практично не розглядали в науковій літературі. Подібна постановка наукового дослідження злочинних практик особливо актуальна для України, оскільки наша держава за два з гаком десятиріччя не спромоглася вийти з кола «транзитивних країн» і демонструє стабільно високі показники злочинності як за офіційними, так і неофіційними джерелами. При цьому багато дослідників підкреслюють особливу роль корупції та інших кримінальних практик в Україні, проте серйозний системний погляд на цю проблему, на нашу думку, відсутній. Очевидно, дане явище необхідно

осмислювати передусім з позицій філософського знання.

Аналіз досліджень і публікацій. На Заході до питань злочинності існує високий науковий інтерес. Великої уваги заслуговують праці Є. Сюзерланда, Г. Банкоффа, М. Лінча, Р. Фрімена, Т. Діна, Дж. Рея, Р. Квінні. Британські вчені Дж. Джексон та Б. Бредфорд довели, що злочини фактично є не тільки сигналами про злочинність, а й про наявність широкого кола соціальних проблем. Як правило, вони вказують на брак неформального соціального контролю, розлад у механізмах підтримання згуртованості соціальної спільноти, що проживає на певній території [4; 512-513]. Т. Бернард та Р. Енджел виділили декілька залежних змінних, за допомогою яких запропонували аналізувати кримінальні практики: індивідуальну та організовану поведінку злочинців, агентів кримінального правосуддя і справедливості як соціально-ціннісний концепт [1; 24]. П. Поблете розробила методологію для вивчення злочинності. Вона запропонувала протистояти цьому явищу на основі наступного: 1) вивчення баз даних та доступної інформації; 2) концептуалізації досвіду поліції; 3) активізації механізмів зворотного зв'язку; 4) всебічного залучення експертів [2; 20-21].

Серед українських дослідників, які займаються проблемами злочинності, варто назвати Б. М. Головкина, А. В. Андрушко, В. С. Батиргарєву, А. М. Бойко, Л. І. Аркушу, В. М. Варцабу, О. Ф. Долженкова, В. П. Коржа, М. В. Корнієнко, В. М. Дрьоміна. Л. В. Гусар вказала, що рівень зареєстрованої злочинності неповною мірою відображає реальну криміногенну ситуацію в українському суспільстві, так як значна частина злочинів залишається поза статистикою: розкрадання, контрабанда, шахрайство, незаконне підприємництво [3; 107]. І. В. Однолько висловив думку, що «здійснення кримінологічної політики щодо запобігання злочинності на державному рівні може бути ефективним

за умов виявлення детермінантів злочинів, встановленню механізму індивідуальної злочинної поведінки та вжиття заходів, що можуть усувати подальше вчинення злочинів» [8; 146]. М. А. Погорецький обґрунтував ідею про те, що сучасна українська злочинність має тенденцію до підвищення кваліфікації, а також внутрішньої організації та професіоналізму поряд зі зростанням технічної оснащеності. Серед можливих «рецептів» проти даного явища дослідник назвав наступні: 1) політичні заходи, направлені на підвищення політичної культури політичних інституцій держави та ліквідацію політичної корупції; 2) удосконалення законодавства [9; 108-109].

Метою дослідження виступає вивчення злочинності в якості дисбалансу функцій соціального управління в Україні в період 1991-2016 рр.

Виклад основного матеріалу. В сучасному українському соціумі злочинність виступає різновидом широко розповсюдженої, деструктивної, соціальної практики людей, що проявляється в індивідуальній або колективній предметній діяльності. У механізмі інституціоналізації злочинності взаємодіють особистісні і соціальні фактори, що обумовлюють певну соціальну активність особи. В результаті репродукуються і відтворюється певний тип поведінки, характер і направленість якої обумовлено конкретним соціокультурним середовищем, що формується на основі цінностей, стандартів поведінки, традицій іманентних даному соціуму, а також особливостями особистості [7; 103-105].

В цілому, відтворення соціальних відносин забезпечує певний соціальний порядок, оскільки соціалізуючись люди отримують приблизно однакові уявлення про соціальні цінності, цілі, засоби їх досягнення та спільний культурний багаж. Відтворення як важливий вид діяльності суспільства є єдиною перешкодою для соціальної ентропії, здатною зупинити її. Людина свідомо чи несвідомо ідентифікує себе з певною культурою, нормами та ідеями, що були вироблені в її рамках за тривалий період її історичного розвитку. Однак індивіди нездатні за своїми норми та цінності культури однаково, процес соціалізації є дуже індивідуальним, нерідко відбуваються його збої та деформації. Криза суспільства та потенціал виникнення злочинності закладені в самому механізмі культури та психології людини, так як передача культурного базису від одного покоління до іншого, від однієї особистості до іншої не завжди відбувається успішно і під час цього процесу можливі складні і суперечливі колізії. Необхідність «соціального» як особливого явища в житті суспільства полягає в складній організації самого суспільства як цілісного суб'єкта історичного процесу. «Соціальне» – це сукупність тих якостей та особливостей суспільних відношень, що інтегруються індивідами та спільностями в процесі спільної діяльності, взаємодії за конкретних умов. Особливості «соціального» можуть проявлятися у відношенні один до одного, до свого становища в суспільстві,

до явищ та процесів суспільного життя. Будь-яка система суспільних відносин – економіка, політика і т. д. торкається відносин людей між собою та відносин з суспільством, має свій соціальний аспект. Отже, суспільство має складну структурно-функціональну організацію, в якій всі суб'єкти взаємодіють один з одним. Соціальне явище або процес виникають тоді, коли поведінка хоча б одного індивіда відчуває на собі вплив іншого індивіда або групи незалежно від їх фізичної присутності. «Соціальне» пов'язане також і з тим, що індивіди займають різні місця та ролі в конкретних суспільних структурах, а це проявляється у різному відношенні до процесів та явищ суспільного життя.

Для українського суспільства 90-х рр. XX ст. стало характерним послаблення функцій соціального управління: контролю, мотивації, задоволення потреб населення. Це згубне поєднання стало причиною валу криміналу, який не зменшив масштабів і в більш пізній час. Одеський дослідник кримінальних практик В. Н. Дремін, маючи на увазі сучасний період розвитку суспільства, вказує на те, що «...Мільйони людей різного віку і професій складають величезний масив кримінального населення. Злочинна діяльність уявляє собою широко розповсюджену соціальну практику, яку можна назвати кримінальною соціальною практикою» [10, с.113].

В Україні в 90-ті рр. XX ст. швидко наростали два види кримінальної практики: латентна і зафіксована правоохоронними органами. Кримінальні практики за своєю розповсюдженістю і впливом на суспільство та індивіда почали конкурувати з іншими соціальними практиками: працею, спортом, навчанням, відпочинком. Розграбування загальнонародних багатств країни, створених працею декількох поколінь в результаті злочинної приватизації, призвело до руйнування можливостей економіки до забезпечення населення найнеобхіднішими продуктами народного вжитку. Велика кримінальна революція на пострадянському просторі обернулася свавіллям криміналу. Цей процес був природним продовженням національного етатистського розвитку, закономірним переломленням світових тенденцій у постсоціалістичних суспільствах. Синергетична методологія дозволяє розглядати кримінал як форму самоорганізації населення. Злочинний потенціал діяльнісного атратора, який всіляко придушувався за радянських часів, на початку 90-х рр. дуже швидко зреалізувався. Цьому сприяли ослаблення державних структур, розповсюдження корупційних практик, розвал планової економіки, дисбаланс функцій соціального управління, який виник внаслідок формування нової соціальності.

Врешті-решт владі довелося визнати, що кримінал виходить з-під контролю правоохоронних органів. 21 липня 1994 р. Л. Д. Кучма підписав Указ «Про невідкладні заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю» [12]. Нові законодавчі акти,

що мають сприяти підвищенню ефективності боротьби з криміналітетом з'являються і в наш час. Так, 19 червня 2015 р. Указом Президента України П. О. Порошенка було введено в дію Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні» [11]. В цілому передбачені серед заходів кроки сплановано виходячи з міркування, що основним важелем впливу на рівень розповсюдження кримінальних практик є діяльність силових органів. Однак наш аналіз доводить, що боротьба з криміналітетом в сучасний період розвитку України перетворилась на хронічну проблему, яку можна вирішити лише шляхом вдосконалення системи соціального управління, в першу чергу збалансуванням її вищезгаданих функцій. Соціальне управління має важливе завдання, яка часто забезпечує злагодженість роботи суспільних організацій. За умови відсутності спільних цілей у великому суспільстві неминуче виникають загрози з боку деструктивної самоорганізації населення. Соціальне управління характеризує процес впливу на суспільство з метою забезпечення його нормального функціонування. Воно є усвідомленим впливом людей на суспільну систему, а також на окремі її ланки. Органи державної влади можуть забезпечувати ефективне управління, коли вони об'єктивно виражають сподівання народу, що проявлені в суспільній думці, колективній свідомості, соціальній психології [5].

Особливу роль серед злочинних практик та деструктивному відтворенні на теренах пострадянських країн, в тому числі, і в Україні відіграє корупція. Зайнявши помітне місце в структурі суспільних відносин, вона набула системного характеру, в багатьох випадках підміняючи офіційні, врегульовані правом відносини. Системність корупції проявляється передусім у внутрішніх взаємозв'язках корупційних агентів, що включають в себе штучно створену, розгалужену мережу фінансових та інших видів матеріальних винагороджень і послуг, яка забезпечує відтворення корупційних практик по вертикальних і горизонтальних рівнях суспільних відносин, взаємодії влади і населення та представників державних органів між собою. Корупція тісно пов'язана з реальним сектором економіки, а також зі звичайною трудовою діяльністю [10; 407]. Фактично підміняючи собою офіційні відносини між державою і суспільством, уводячи велику частину фінансово-економічних ресурсів у тінь, вона серйозно загрожує верховенству закону, демократії, правам людини, вільній конкуренції. Соціальне управління тісно пов'язане з тією чи іншою економічною моделлю, за якою розвивається певна країна. Один з провідних українських економістів О. І. Соскін подав вичерпну характеристику української економічної моделі та наслідки, до якої приводить її розгортання: «Модель державно-монополістичного капіталізму нині переважає в Україні, бо її носії володіють

основною масовою власністю та контролюють «командні висоти» економіки країни. Модель державно-монополістичного капіталізму передбачає створення замкнених груп олігархічного спрямування, базується на державно-монополістичній власності та орієнтується на пріоритетний розвиток експорто-сировинної моделі економіки. Сутність моделі: прихід до влади фінансово-корпоративної групи у формі клану, що захоплює й перерозподіляє державну власність в особистих інтересах, поступово перетворюючись на замкнуте кастове угруповання, яке набуває рис фінансової олігархії паразитичного лихварського компрадорського типу. Природа існуючої в країні влади є номенклатурно-клановою. Усі клани орієнтуються на пошук, одержання та привласнення монопольного прибутку» [6, с.83].

З огляду на вищевикладене, можна виділити два типи соціального управління: безпосереднє, жорстке, відкрите, явне. Фактично першим видом соціального управління є конструюванням нових та застосуванням старих репрезентацій, моделей у формі наказів, розпоряджень або законів. Він заснований на тому, що репрезентації змушують людину або групу людей виконувати певні дії, корегувати свою діяльність. Сюди ж можна віднести і традиційну діяльність держави щодо боротьби з криміналітетом: пошук злочинців та їх покарання відповідно до закону, проведення спеціальних операцій, профілактичну діяльність силових органів тощо. Другий вид управління – опосередкований, м'який, неявний, прихований, заснований на створенні репрезентацій, які поступово, м'яко впливають на свідомість людини, створюючи умови за яких вона самостійно змінює свою діяльність у тому чи іншому напрямку. Парадокс соціального управління полягає в тому, що неможливо створити репрезентації для всього, що існує в світі, досягнути всі процеси, вирішити всі проблеми і завжди щось залишається поза увагою дослідника, управлінця. Кожна людина сприймає культурні артефакти по-іншому, розуміння світу однією людиною може докорінно відрізнятися від розуміння іншою. З огляду на суспільні взаємовідносини соціальне управління можна розглядати як процес взаємодії декількох основних компонентів: суб'єкта управління, об'єкта управління та моделей, які застосовуються в соціальній практиці. В кожній точці свого розвитку окреме, конкретне суспільство є унікальним і не може бути зі стопроцентною точністю відображене в управлінській моделі, однак, ця модель може бути більш або менш адекватною реальному стану речей. Можна сказати, що якщо модель, яку застосовує суб'єкт управління, в цілому адекватна реальності, то в результаті управлінських дій суб'єкт управління досягає поставлених цілей. Можлива й ситуація, коли управлінська модель неадекватна дійсності, про що може свідчити зростання невдоволення громадянами своїм урядом, поширення злочинних соціальних практик, виникнення екстремістських організацій,

абсентеїзм і т. п. Осмислення структури управлінських взаємовідносин доводить, що існує два типи соціального управління: 1. жорстка детермінація системи; 2. «м'які» форми управління, створення умов, для реалізації необхідних тенденцій, керованої еволюції соціального організму.

Серед усього різноманіття соціальних систем та підсистем ми для простоти розгляду виділимо такі варіанти їх деформації:

1. Амбіційні. Система чи підсистема прагне перетягнути на себе права та можливості інших систем.

2. Автаркічні. Система чи підсистема має власні цілі та інтереси, які у цілому збігаються з суспільними, але свої власні інтереси вона ставить вище суспільних.

3. Корупційні. Система чи підсистема має власні цілі та інтереси, які не збігаються або суперечать суспільним, хоча формально ця система прикриває свої інтереси суспільною доцільністю.

4. Кримінальні. Система чи підсистема має власні цілі та інтереси, які є вкрай протилежними суспільним інтересам через їхню нелегітимну природу.

На нашу думку, в українському суспільстві наявні підсистеми всіх чотирьох типів, які активно взаємодіють між собою та мають на меті отримання надприбутків та розгортання власних організаційних можливостей. Очевидно, у тому випадку, коли державні органи заражені корупцією і пов'язані з кримінальними структурами, то, демократичне і ефективне управління суспільством стає неможливим. Український спеціаліст з проблем корупції Н. П. Нелезенко подав ємне визначення цього явища, яке доводить, що даний феномен деформує оптимальну композицію атракторів системи соціального управління: «...Корупція руйнує соціальну основу державності, виводить інтереси окремих державних службовців зі сфери інтересів держави й суспільства, протиставляє приватні інтереси чиновників суспільним потребам і ідеалам. Урешті-решт це призводить до відчуження влади від народу – її суб'єктного носія й народу від влади в особі її суб'єктних носіїв – державних службовців» [7]. Таким чином, успішна боротьба з різними проявами злочинності можлива лише за наявності ефективного та адекватного викликам сучасності державного апарату. Зрозуміло, що на перший план в цьому ракурсі виходить добре відома ідея Конфуція про «благородного мужа» – державця з високими моральними якостями та видатними інтелектуальними здібностями. Безперечно, що відтворення високоефективної національної бюрократії можливе лише за умови продуктивної роботи функцій соціального відбору.

Наше дослідження проблеми злочинності та деформації функцій соціального управління доводить, що її вирішення можливе за наступним алгоритмом: 1) розробка стратегії розвитку країни

на основі розгортання потенціалу найціннішого ресурсу України – його талановитого населення та відповідних соціальних структур з метою перетворення нашої держави на центр розвитку технологічних та соціальних інновацій; 2) усунення відчутних деформацій в економічному та політичному житті на основі досвіду розвитку системи соціального управління провідних країн світу (США, Японії, Китаю); 3) пробудження за допомогою процесу анімації територіальних осередків-громад; 4) розбудова мережевого суспільства на принципах кооперації та самовідтворення; 5) підвищення ефективності державного апарату; 6) перезавантаження та гармонізація усіх функцій соціального управління; 7) всебічне вивчення злочинності як суспільного явища, розробка національної програми її подолання, поступове і покрокове виконання даної програми; 8) всебічне осягання сучасних процесів соціального управління на теренах України, її історичних здобутків та поточного зарубіжного досвіду і запуск на цій основі нового циклу вдосконалення соціальної системи.

Висновки. В цілому можна стверджувати, що в сфері соціальної філософії вдалося знайти принципові рішення великої кількості суспільно-економічних і екологічних проблем, запропонувати перспективні ідеї, що дозволяють вийти на нові обрії розвитку сучасного суспільства. У багатьох сферах соціального буття за тисячоліття людського розвитку були накопичені алгоритми побудови і підтримання відносного добробуту, соціального миру, співіснування з природою, подолання злочинності. Обрана нами проблема не була до цих пір системно розглянута в науковій літературі з позицій соціальної філософії. Злочинність в українському суспільстві 1991 – 2016 рр. підняла голову в результаті поєднання багатьох сприятливих умов: розвал старої політичної системи, формування нової соціальності на основі демократичних цінностей, послаблення державних органів, в тому числі і силових. Економічна модель, обрана українською елітою, призвела до зубожіння широких мас населення, стрімкої майнової диференціації, розповсюдженні злочинних соціальних практик: крадіжок, проституції, наркоманії та наркоторгівлі, контрабанди. На жаль, обрана владою стратегія боротьби з криміналітетом не дала відчутних результатів. З огляду на проведений нами аналіз можна пояснити це природою злочинності, яка детермінується багато в чому процесом деструктивного відтворення. За допомогою силових, адміністративних методів та законодавства не вдається припинити даний процес, обмежити його вплив на соціальну систему. Однак можна виділити ряд ефективних інструментів подолання злочинності: створення нової моделі соціальності, що в більшій мірі відповідає інтересам широких мас населення; активізація механізмів підтримання єдності суспільства; підтримання процесів економічної та громадянської самоорганізації.

Очевидно, що, знайшовши «золоту середину» між культурними та соціально-економічними аспектами розвитку країни доцільно застосовувати не тільки «пряме» управління, а й «м'який» вплив на основні соціальні атрактори, за допомогою яких можна регулювати активність суспільства, корегувати вектор

його розвитку, долати процеси деструктивного відтворення поведінки людини. В майбутніх наукових розвідках доцільно зосередитись на розробці державницької стратегії боротьби зі злочинністю, що буде враховувати досягнення сучасної філософської думки.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Нелезенко Н. П. Корупція в постіндустріальному суспільстві [Електронний ресурс] / Державне управління. – Режим доступу до журн. : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=643>
2. Bernard T. J., Engel R. Sh. Conceptualizing criminal justice theory [Текст] / T. J. Bernard, R. Sh. Engel // Justice Quarterly. – 2001. – Volume 18 (Issue 1). – Pp. 1-30.
3. Poblete P. T. Best practices in crime analysis: news and lessons from Latin America [Текст] / Patricio Tudela Poblete. – Santiago, Chile: Fundaciyn Paz Ciudadana, 2013. – 23 p.
4. Гусар Л. В. Тенденції розвитку злочинності в Україні [Текст] / Л. В. Гусар // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2011. – Випуск 578. Правознавство. – С. 104-108.
5. Jackson J. and Bradford B. Crime, policing and social order: on the expressive nature of public confidence in policing [Текст] / Jonathan Jackson and Bradford Ben // The British journal of sociology. – 2009. – № 60 (3). – Pp 493-521.
6. Карапетян Л. Концептуальные вопросы социального управления [Электронный ресурс]. – Режим доступа к журн. : http://vasilievaa.narod.ru/10_5_99.htm
7. Соскін О. І. Народний капіталізм: економічна модель для України [Текст] / Олег Ігорович Соскін. – К. : ICT, 2014. – 396 с.
8. Однолюк І. В. Теоретичні засади запобігання злочинності [Текст] / І. В. Однолюк // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – 2013. – Т. 4. – №. 29. – С. 141-147.
9. Погорєцький М. А. Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії [Текст] / М. А. Погорєцький // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2007. – №. 16. – С. 99-110.
10. Дремін В. Н. Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества [Текст] / В. Н. Дремін. – Одеса: Юридична література, 2009. – 612 с.
11. Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до журн. : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0011525-15>
12. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю» [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до журн. : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/396/94>

REFERENCES

1. Nelezenko, N. P., Koriuptsiya v postindustrial'nomu suspil'stvi (2013 October) [Corruption in post-industrial society]. General format. Access: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=643> (in Ukrainian).
2. Bernard, T. J., Engel, R. Sh. 2001. Conceptualizing criminal justice theory. Justice Quarterly 18 (1), 1-30.
3. Best practices in crime analysis: news and lessons from Latin America. Fundaciyn Paz Ciudadana. Santiago, Chile. Poblete P. T. (ed.), 2013.
4. Husar, L. V., 2011. Tendentsiyi rozvytku zlochynnosti v Ukrayini [Trends in crime in Ukraine]. Naukovyy visnyk Chernivets'koho universytetu. Pravoznavstvo 578, 104-108 (in Ukrainian).
5. Jackson, J. and Bradford B. 2009. Crime, policing and social order: on the expressive nature of public confidence in policing. The British journal of sociology 60 (3), 493-521.
6. Karapetjan, L., Konceptual'nye voprosy social'nogo upravleniya (1999, May) [Conceptual issues of social management]. General format. Access: http://vasilievaa.narod.ru/10_5_99.htm (in Russian).
7. Narodnyy kapitalizm: ekonomichna model' dlya Ukrayiny [National capitalism: the economic model for Ukraine]. IST, Kyiv. Soskin O. I. (ed.), 2014 (in Ukrainian).
8. Odnol'ko, I. V., 2013. Teoretychni zasady zapobihannya zlochynnosti [The theoretical basis of crime prevention]. Naukovi pratsi Natsional'noho aviatyynoho universytetu. Seriya: Yurydychnyy visnyk «Povityryane i kosmichne pravo» 4 (29), 141-147 (in Ukrainian).
9. Pohorets'kyi, M. A., 2007. Orhanizovana zlochynnist' v Ukrayini: tendentsiyi rozvytku ta zakhody protydyi [Organized crime in Ukraine: trends development and countermeasures]. Borot'ba z orhanizovanoyu zlochynnistyu i koriuptsiyeyu (teoriya i praktyka) 16, 99-110 (in Ukrainian).
10. Prestupnost' kak social'naja praktika: institucional'naja teoriya kriminalizatsii obshchestva [Crime as a social practice: institutional theory of the criminalization of society]. Juridichna literatura, Odessa. Dremyn V. N. (ed.), 2009 (in Russian).
11. Pro zakhody shchodo posylennya borot'by zi zlochynnistyu v Ukrayini [About measures to strengthen the fight against crime in Ukraine] (2015, June 19). General format. Access: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0011525-15> (in Ukrainian).
12. Ukaz prezydenta Ukrayiny «Pro nevidkladni zakhody shchodo posylennya borot'by zi zlochynnistyu» [Decree of the President of Ukraine «On urgent measures to strengthen the fight against crime»] (2003, October 29). General format. Access: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/396/94> (in Ukrainian).

Іванов Євген Валентинович – кандидат історичних наук, доцент
Одеська національна академія харчових технологій
Адреса: 65039, Одеса, вул. Канатна, 112
E-mail: ivanovev77@gmail.com

Ivanov Yevhen V. – PhD in history, associate professor
Odessa National Academy of Food Technologies
Address: 112, Kanatna Str., Odessa, Ukraine, 65039
E-mail: ivanovev77@gmail.com